

15. septembra 2020
Frančiškanska cerkev Marijinega oznanjenja
Tromostovje, Ljubljana

Stefan Barcsay, kitara

V ISKANJU PIETÀ

Fernando Sor
1778 – 1839

Mouvement de prière religieuse
(Molitev)

Dorothea Hofmann
roj. 1961

Lacrimae (Pesem) brez besed

Johannes X. Schachtner
roj. 1985

iz Štirih melodij (... brez besed):
Uspavanka
Pesem siren
Pietoso

Markus Lehmann-Horn
roj. 1977

Tempelj – Meditacija

André Herteux
roj. 1981

Ricerca (V iskanju Pietà)

Alois Bröder
roj. 1961

Pietà

Larisa Vrhunc
roj. 1967

Pietà (*prva izvedba)

Kitarist Stefan Barcsay se je odločil zasnovati solistični program na temo pietà, močnega verskega simbola, ki ponazarja podobo Matere Božje z mrtvim sinom v naročju. Ta motiv pa ni pomemben le za katoličane, ampak simbolizira še kako aktualno trpljenje vseh mater, ki v vojnah in drugih oblikah nasilja izgubljajo svoje otroke, hkrati z bolečino pa marsikatera upodobitev izžareva tudi globoko vero, ki prinaša tolažbo.

Zunanji vzgib za tematski program se je zgodil ob obisku romansko-gotske stolnice v Bolzanu, posvečene Marijinemu vnebovzetju, v kateri domuje tudi Pietà kiparja Hansa iz Judenburga iz leta 1424. Barcsay, ki že dlje igra predvsem skladbe, ustvarjene prav zanj, je povabil k sodelovanju nekaj skladateljev in jim kot navdih ponudil svoje doživetje tega kipa. Vsa dela na programu razen prvega so sad te pobude. Seveda ne gre za neposredne preslikave likovnega motiva v glasbo, ampak bolj za poskus ujeti katerega od njegovih duhovnih vidikov, najsi bo to odnos med materjo in otrokom, stopnje v procesu žalovanja in s tem povezana duhovna razodetja, pa tudi intima in ponotranjenost v najširšem pomenu.

Skladba Fernanda Sora je kot nekakšen preludij, ki naj poslušalce nežno povabi k prisluškovanju zvokom kitare.

Naslov dela Dorotheje Hoffmann *Lacrimae (Pesem) brez besed* namiguje na povezave z glasbo renesančnega lutenista Johna Dowlanda, posebej na znano pesem za lutnjo *Lacrimae (Solze)*.

V okviru Mednarodnega tekmovanja Heinricha Alberta za kitaro je bila posebna nagrada namenjena za izvedbo enega od kitarskih del Johannesa X. Schachtnerja, med ponujenimi so bile tudi *Tri melodije*, ki jim je skladatelj nato dodal še eno. Izmed *Štirih melodij* ne bomo slišali le "Žalostinke".

Markus Lehmann-Horn si je ob pisanju skladbe *Tempelj – Meditacija* predstavljal molitev rožnega venca: dvigajoče se in padajoče lestvice nad ostinatno osnovo se zdijo kot jagode rožnega venca, ki drsijo med prsti.

Tehnično zahtevna skladba *Ricercare* Andréja Herteuxa se zgleduje po starejših glasbeno-oblikovnih modelih, predvsem ricercarju, vključuje pa tudi elemente jaza in osvetli bolj optimistične vidike motiva pietà.

Zadnji dve skladbi, obe z naslovom *Pietà*, se naključno obe tudi navezujeta na libanonskega pesnika in misleca Khalila Gibrana, še posebej na njegovo razmišljanje "O veselju in žalosti" iz zbirke *Prerok*. Alois Bröder se poigrava z motivom solzne kaplje, ki ponazarja žalost in trpljenje, a iz solz prihaja tudi veselje. Larisa Vrhunc je soočila Gibranov tekst z odlomki srednjeveške rimskokatoliške hvalnice Mariji, ki pogumno sprejema trpljenje ob Jezusovi smrti. Tudi v tej skladbi je prisoten prepoznaven zvočni motiv, zvok prepariranih strun, ki ga lahko povežemo s cerkvenimi zvonovi ali pa s kapljanjem solz.

Stefan Barcsay s tem programom gostuje po evropskih cerkvah, večkrat ga poveže z drugimi oblikami umetnosti: vizualno, besedno, plesno.

Prostovoljni prispevki so namenjeni obnovi baročnih beneških orgel v Vrtovinu.

ODLOMEK IZ HVALNICE STABAT MATER

Mati žalostna je stala,
zraven križa se jokala,
ko na njem je visel Sin.

V grenko žalost
zatopljena
je nje duša prebodena
z mečem silnih bolečin.

O, kaj žalosti prestati
morala je sveta Mati,
k'tere Sin je rešil svet.

V žalosti vzdihuje bleda,
ko v trepetu Sina gleda,
kaj trpi na les razpet.

Komu potok solz ne lije,
ko bridkosti zre Marije,
grenke nad morja bridkost?

Kdo prisrčno ne žaluje,
ko to Mater premišljuje,
njenih boli velikost?

Vidi Jezusa trpeti,
grehe ljudstva nase vzeti,
šibam vdati se voljno.

V Sina le pogled upira,
ko ves zapuščen umira
k smrti nagne še glavo.

Mati, vir ljubezni prave,
naj občutim te težave
in s teboj žalujem zdaj.

Daj, da bo srce se vnelo
in za Jezusa gorelo
mi v ljubezni vekomaj.

Sвета Mati, to te
prosim:
rane Kristusa naj nosim,
vtisni v moje jih srce.

Sinu tvojemu so rane
v odrešenje moje dane;
tudi mene naj bole.

KHALIL GIBRAN: PREROK (O VESELJU IN ŽALOSTI)

Vaše veselje je vaša žalost brez maske.
Isti vir, iz katerega se poraja vaš smeh, je bil mnogokrat napolnjen s solzami.
Je mar mogoče, bi bilo drugače?
Kolikor globlje bo žalost presunila vaše bitje, toliko več veselja boste lahko zdržali.
Mar vašega vrča za vino, ni žgal lončar v peči?
In lutnja, ki vam boža dušo, mar ni iz lesa, ki so ga izdoblili z noži?
Ko se veselite, pogledjte globoko v svoje srce in spoznali boste, da vam prinaša veselje pravzaprav tisto, kar vam je zadalo bolelost.
Ko se žalostite, si znova pogledjte v srce in videli boste, da jočete za svojo slastjo.
Nekateri med vami pravijo: "Veselje je večje o žalosti", in drugi: "Ne, žalost je večja."
Jaz pa vam pravim, da sta neločljiva. Skupaj prihajata in ko prvo samo prisede k vaši mizi, se spomnite, da druga spi v vaši postelji.
Kot tehničar ste, razpeti med svojo žalost in svoje veselje.
Samo tedaj, ko sta vaši skledi prazni, ste mirni in v ravnotežju.
Ko vas zakladničar vzdigne, da izmeri svoje zlato in srebro, bo vaša žalost ali vaše veselje poraslo ali padlo.

Priznani kitarist Stefan Barcsay je bil rojen v Würzburgu. Svojo strast do glasbe je odkril že v rani mladosti. Študij kitare je zaključil na Visoki šoli za umetnost (HdK) v Berlinu. Kot učitelj na poklicni šoli za glasbo v Krumbachu (Švabska) že vrsto let predano usmerja dijake na pot poklicnih glasbenikov.

Kot solist se poleg klasičnega repertoarja vse bolj posveča sodobni glasbi. Sodeloval je z različnimi skladatelji, kot so Enjott Schneider, Alois Bröder, Ulrich Schultheiss, Larisa Vrhunc, Stephan Marc Schneider, Dominik Uhrmacher, Joachim F. W. Schneider, Hubert Hoche, Richard Heller, Stefan Blum, Erich S. Hermann, Toni Völker. Izdal je in štiri samostojne zgoščenke, na katerih prevladujejo zanj napisana nova dela, sodeloval pa je tudi pri snemanju dveh zgoščenk s komorno glasbo.

Stefan Barcsay rad snuje projekte, v katerih združuje različne vrste umetnosti, na primer koncerte, ki vključujejo pisatelje in recitatorje (Heiko Michael Hartmann, Michael Kaeuffer), pa tudi slikarje (Andi Schmitt, Jürgen Roesner, Michael Runschke, Norbert Rösner) ali druge glasbenike (Mathias Dittmann (flavta), Silke Kaiser (sopran), Michael Grill (orgle), Peter Bader (orgle)).

Več: <http://www.stefan-barcsay.de/>

Stefan Barcsay - 2009. Foto: © Wolfgang Mennel, Ziemetshausen, info@wolfgangmennel.de